

Ege Mimarlık 100. Sayısı Üzerine Düşünceler

TUNA, BİR YANDAN EGE MİMARLIK'IN GEÇMİŞİNE BAKARKEN, DİĞER YANDAN DİJİTALLEŞEN VE KÜRESELLEŞEN DÜNYADA BÖLGESEL BİR DERGINİN NASIL OLMASI GEREKTİĞİ SORUSUNU SORUYOR

Bülend Tuna

Ege Mimarlık dergisinin 100. sayısı çıkıyor. 1991'den bu yana yayında emeği geçenleri kutluyorum. Böylesi dönemlerde bir değerlendirme yapılması, durup geçmişte yapılanların irdelenmesi, yapılabilecek olanların vurgulanması, geleceğe yönelik önerilerin derlenmesi önemli.

Yazıya başlamadan önce Ege Mimarlık dergisinin sayılarını web ortamında gözden geçirmeye çalıştım, elbette detaylı bir inceleme bir başka çabayı gerektiriyor, neticede 27 yıl boyunca yayımlanan yaklaşık 5.000 sayfalık bir birikimden söz ediyoruz. Dergi ülke ekonomisindeki krize paralel olarak sıkıntılı yıllarda 10 defa çift sayı olarak yayınlanmış. Bir de UIA 2005 İstanbul Kongresi'ne yönelik olarak İngilizce özel bir sayı hazırlandığını görüyoruz.

Ülkemiz mimarlık yayıncılığı alanında oldukça verimli bir dönem geçiriyor. Bunu özellikle inşaata dayalı kalkınma modelinin oluşturduğu oldukça geniş bir sektörün varlığıyla birlikte değerlendirebiliriz. Bir yandan da sektör bileşenlerinin yayımladığı tanıtım amaçlı dergi bolluğu var, özellikle tüketicilerin beğenisini yönlendirmek hedefiyle kurgulanmış, okurlarını yoğun bir imaj bombardımanına tutan dergiler bunlar.

Mimarlar Odası yayınlarının, basılı ve/veya dijital ortamdaki yayınlardan farklı özellikleri olması doğal. Bunca yayın etkinliği arasında kurum yayıncılığının, özellikle Ege Mimarlık gibi iddialı bir bölge yayınının nasıl olması gerektiğini birkaç başlık çerçevesinde irdelemeye çalışayım.

Bölge Yayını Olarak Ege Mimarlık

Türkiye'de mimarlık hizmetinin önemli bir kısmı İstanbul'da gerçekleştiriliyor, peşi sıra Ankara ve İzmir'i belirtebiliriz. Buralarda üretilen projeler doğal olarak bütün mimarlık medyasını beslemekte. Bu durum bölge yayınlarının önemini daha da artıran bir faktör olarak dikkatimizi çekiyor.

Mimarlar Odası şubelerinin yayınlarının öncelikle bölgelerindeki çalışmalara yer vermeleri önemli bir birikim sağlıyor. Bölgedeki mimarlık performansının araştırılması istendiğinde, benzersiz bir kaynak olarak şube dergilerinin arşivlerine bakılıyor. Yerel konuların ve sorunların irdelenmesi bölge literatürüne önemli bir katkı sağlamakta. Yanlışlıkların gösterilmesi, hataların eleştirilmesi, kentleşme ve yapı çevreyle ilgili kararların irdelenmesi elbette önemli ve Oda yayınlarında bu hep yapılmaktadır. Bunun yanı sıra iyinin, güzelin, doğrunun gösterilmesi, aynı imar düzeni, aynı işveren profili çerçevesi içerisinde özen gösterilmiş, nitelikli tasarım hizmeti alan sıra dışı uygulamaların öne çıkartılmasını, örnek olarak gösterilmesini de önemsiyorum. Özellikle yerelde gerçekleştirilen başarılı projelerin merkez yayınlarında yer alamaması, yöredeki sorunların buralarda çok dile getirilememesi şube yayınlarının önemini artırıyor.

Ege Mimarlık arşivine hızlıca göz attığımızda bu yönde bir eksikliğin dikkati çektiğinden söz edebiliriz. İzmir yıllardır seçkin mimarlık örnekleriyle Türkiye mimarlık medyasında da örneklerini gördüğümüz nitelikli

tasarımların uygulanabildiği bir metropol kent. İzmirli meslektaşlarımızın performanslarının yanı sıra bölge dışından da pek çok mimarın tasarımları dergide yer alabiliyor. Bunların yanı sıra şubeye bağlı Uşak, Aydın, Manisa bölgelerinden de örneklerin dergide gösterilmesi iyi olurdu. İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şubelere bağlı illerdeki mimarların metropollerdeki meslektaşlarından oldukça farklı çalışma koşulları, yörelerine özgü sorunları olabiliyor. Elbette bunları dile getirebildikleri bir mecranın olması, olanaksızlıklar içerisinde yapabildiklerinin değerlendirilmesini istemeleri çok doğal. Bölgedeki mimarlarla yapılacak söyleşilere dergide yer verilmesi, yabancılaşmayı, dışlaştırmayı önleyecek, dergiyle bağlarını güçlendirecek bir olgu olarak görülmelidir.

Yayınlarımızda sadece ikonik yapıları, fotoğrafi çekilecek, kartpostallaşacak yapıları yayınlamakla yetinmeyerek, tanıtımın ötesinde bir tür sorgulama / tartışma aşamasına geçilmesi gerektiğini düşünüyorum. Mimarlık eleştirisi örnekleri yayınlarımızda değişik üsluplarıyla yer almaya başlamıştır. Ege Mimarlık'ta da örneklerin çoğalmasını diliyorum.

Bir anekdot aktarmak isterim. İzmir'de gerçekleştirdiğimiz bir toplantı sonrası kente ilk defa gelen iki genç arkadaşımız uçak saatine kadar ancak Alsancak civarını gezme fırsatı bulmuşlardı. Buluştuğumuzda gözleri parlıyordu, "biz İzmir'e âşık olduk" diye sevinçlerini paylaştılar. Havaalanına doğru yola çıkınca çevre yolunda yamaçlardaki yerleşimleri dehşetle izlediler, hayal kırıklıkları yüzlerinden okunuyordu. İzmir'in sadece Alsancak, Karşıyaka, Alaçatı vb. olmadığını şaşkınlık içerisinde deneyimlemişlerdi.

Kenti tartışmak, kente ilişkin kararları sorgulamak, süreci irdelemek, gölge kabine gibi yerel yönetimlerin icraatlarını izlemek ve süreçte sorumluluk almak... Yıllardır Oda yönetimleri ve Oda yayınlarıncı izlenen yolu böyle tanımlayabilirim. Kentlerimizin "vitrin" arkasında kalan bölgelerinin sorunlarına yönelik mimari yaklaşımların, farklı araştırmaların, irdelemelerin dergide daha geniş yer alması gerekir diye düşünüyorum.

Ege Mimarlık'ta Akademik Katkılar

Ege Mimarlık dergisinin DAAI dizinince taranıyor olması önemli. Oda yayınlarının değişik uluslararası indeksler tarafından listeye alınması, dolayısıyla dergilerimizde yer alan yazıların akademik yükselme dosyalarında bir etken olarak dikkate alınması yayın kurullarına ayrı bir sorumluluk yüklemekte. Hakemli bir dergi olmadığı belirtilse de, bunun akademik alandan gelen yazı miktarının artmasına neden olduğunu, yayın kurullarının gelen yazıları kendi kriterleri çerçevesinde dikkatli biçimde incelediğini belirtmeliyim. Akademisyenlerin spesifik konulardaki katkılarının Oda dergilerinin eline ulaştığı geniş kitlenin ilgisini çekmeyebileceği endişesi, seçim kriterlerimize de ister istemez yansıyor. Üniversite yayınlarının artmasıyla Oda yayınlarına yönelik böyle bir baskının hafifleyeceğini umuyorum.

“YAYINLARIMIZDA SADECE İKONİK YAPILARI, FOTOĞRAFI ÇEKİLECEK, KARTPOSTALLAŞACAK YAPILARI YAYINLAMAKLA YETİNMEYEREK, TANITIMIN ÖTESİNDE BİR TÜR SORGULAMA / TARTIŞMA AŞAMASINA GEÇİLMESİ GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNÜYORUM”

Akademik yükselme kriterleri kapsamında getirilen zorunluluğun genç akademisyenler üzerinde yarattığı bir baskı var. Kendi alanlarıyla ilgili ürettikleri çalışmaların Oda'nın ve derginin gündemiyle örtüşmemesi gibi durumlarla karşılaşabiliyor. Kendi alanında yararlı ve önemli bir çalışma olarak değerlendirilebilecek bir yazının niteliği üzerinde yorum yapılması doğal olarak yayın kurulu için büyük bir zorluk oluşturmakta. Hakemli bir dergi olunmadığı için zaman zaman bazı yazılar için bir başka uzmanın görüşü aranıyor. Yazıda işlenen konuların, aktarılan bilgilerin eksik, yanlış ve/veya eskimiş olabileceği endişesini her zaman taşıyoruz. Öte yandan yayın kurulu dışında görüşlerine başvuru uzmanların isimlerinin dergide açıklanması gerektiğini özellikle hatırlatmak isterim, bu durumun

meslek etiği kapsamında istenmeyen tartışmalara yol açabileceği endişesini taşıdığımı da belirtmeliyim.

Ege Mimarlık dergisi doğal olarak şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da akademisyen meslektaşlarımızın katkılarına yer verecektir. Yayın kurulunun gündeminde yer alan konular üzerinden akademik katkıların aranması, ihtiyaç duyulan alanlarda akademia ile ortak çalışmalar yürütülmesi, derginin içeriğinin ağırlıklı olarak gelen yazılar üzerinden değil böylesi bir beraberlikle oluşturulmasının tercih edilmesi yararlı olacaktır.

Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nın dördüncüsünün konuk konuşmacılarından biri ABD'de yayınlanan ve mimarlık eğitimi üzerine uzmanlaşmış hakemli bir derginin editörü idi. Dergisine gelen bazı yazıların çok nitelikli olmasına rağmen ilgilendikleri konuyla doğrudan bağı

olmadığı için reddedildiğini aktarmıştı. Yayın kurullarının bu yönde de özel bir dikkat göstermesi gerektiğini düşünüyorum. Oda yayınlarının yaygın dağıtım olanağının bize böylesi bir sorumluluk yüklediğini belirtmeliyim.

Akademik alanın bir diğer paydaşıyla, öğrencilerle ilgili de birkaç şey söylemek isterim. İzmir Şubesi'nin öğrencilerle ilgili etkin çalışmalar yürüttüğünü biliyorum. Bu çalışmaların dergiye nasıl yansıtacağı üzerinde durabiliriz. İzmir ve çevresinde mimarlık eğitimi gören binlerce öğrenci

mimar.ist50

MİMARLIK

Güney mimarlık

SAĞDA Editörün yayıncılık alanında çalışmış olduğu kurumlardan bir seçki

var. Bu öğrencilerin projeleri, değişik performansları belirlenecek uygun yöntemlerle dergide yayınlanabilir. Her ne kadar öğrencilerin dijital ortama daha yatkın oldukları düşünülse de genç yaşlarında projelerinin dergide basılı olarak yer almasından mutlu olacaklar, bununla övüneceklerdir.

“SÖZ KONUSU EDİLEN YERELLE YETİNMEK DEĞİL, YERELDE GÖZLEMLENEN SORUNLARIN, KENTLERİMİZİ ŞEKİLLENDİREN MİMARLIK BÜROLARININ ÇALIŞMA KOŞULLARININ, YAŞANANLARIN, YAPILABİLENLERİN, MİMARLIĞIN VE MİMARLARIN DEĞİŞEN KİMYASININ, YAPI ÜRETİMİ PRATIĞİNDEKİ DEĞİŞİMLERİN YÖREDEKİ İZLERİNİN YANSITILABİLMESİ, MİMARLIK ORTAMININ GÜNDEMİNE AKTARILABİLMESİDİR”

Güncelliği Yakalayabilmek / Dijital Yayıncılık

Dijital ortamdaki yayıncılığın sağladığı olanaklar, haberlerin güncellenmesinin hızı, paylaşımındaki yaygınlık gibi etkenlerin yayıncılığa büyük bir açılım getirdiğini görüyoruz. Mimarlık yayıncılığı da doğal olarak benzer süreçlerden etkileniyor.

Şu anda mimarlık ortamında pek çok internet yayını, onun yanı sıra değişik kurumların internet siteleri var. İnternet ortamında haberlerin çok sık güncellenebilme olanağı önemli bir fırsat yaratıyor. Dergilerin bu güncelliği farklı bir şekilde aktarması gerektiği açık. Derginin internet yayıncılığından farklı avantajlarını öne çıkaracak bir yayın politikası izlemesi; internetteki hız avantajına karşılık basılı yayınlarda içeriğin ve görsel malzemelerin gerçekten doyurucu olması ve seçilmişlik duygusu uyandırması gerekiyor. Basılı ortam ile dijital olanakların birbirini beslemesi, desteklemesi, bir tür görev bölüşümü içerisinde kendi alanlarında hayatiyetlerini sürdürmeleri önemli. Sonuçta üç ayda bir yayımlanan dergide gündemin farklı bir şekilde oluşturulması doğal. Elektronik bültenlerle ve/veya diğer dijital olanaklarla haber akışının sağlanması, gelen bilgi yığılmasının editörlük hizmetinden geçirilerek

meslektaşlarımızla paylaşılması, bu ortamın da basılı yayın özeniyle hazırlanması önemli bir eksikliği gideriyor.

Basılı yayının önemli özelliklerinden birisi kalıcılığı, dijital ortamdaki yayınların gelişen teknoloji karşısında sürekli yeni sürümlerle güncellenmesi

gibi bir sorunu yaşattığı gözleniyor. Öte yandan basılı yayının korunmasının getirdiği yük, arşivlerin önemini artırıyor. Derginin 2003 yılından itibaren web sayfasının olması ve yayınlananların orada kolaylıkla bulunabilmeleri elbette önemli bir kazanım. Ancak Ege Mimarlık'ın web sayfasında arama fonksiyonunun olmamasının bir eksiklik olduğunu belirtmeliyim.

Küreselleşme Çağında Ege Mimarlık

Küreselleşen ve giderek küçülen dünyada meslektaşlarımızın performanslarının uluslararası ortamlarda bilinir kılınması; mesleğimiz ve küreselleşmenin mimarlık kültürüne etkilerine yönelik düşünceleri yansıtan yazıların uluslararası meslek ortamına aktarılabilmesinin sağlanmasını önemli buluyorum. Ege Mimarlık'ın 2005'te yayımlanan İngilizce özel sayısının Dünya Mimarlık Kongresi yoğunluğu içerisinde nasıl bir etki bıraktığının değerlendirilmesi iyi olurdu. Bu şartlar altında hayalci gelebilir belki ama değinmeden geçemeyeceğim; iki yılda bir seçilmiş yazılardan hazırlanacak İngilizce bir derlemenin oluşturulmasının maddi şartları yaratılabilirse böyle bir özel

sayı ikili ve çoklu uluslararası ilişkilerdeki paylaşımlarda değerlendirilecek, aranacak önemli bir ürün olabilir.

Sonuç Yerine...

Ege Mimarlık Yayın Kurulu 100. sayı dönümünde derginin geleceğine yönelik beklentilerimizi derlemeye çalışıyor, elbette kendi doğrultusunda kararlarını verecek ve rotasını belirleyecektir. Yukarıda birkaç noktasına odaklanmaya çalıştığım konuların ötesinde derginin dikkati çeken birkaç özelliğini de belirterek bitirmek istiyorum. Oda'nın yetişmiş insan gücünün gönüllü beraberliğini derleyebilmesi önemli ayrıcalıklarından biri. İzmir'in bu yönde şanslı bir durumda olduğunu, bölge üniversiteleriyle oluşturduğu yakın ilişkinin verimlerini dergiye de yansıttığını görüyoruz.

Bölgenin çekim merkezi olması, yerel yönetimlerle zaman zaman tartışmalı, gerilimli de olsa düzenli bir ilişkinin sürdürülmesi, kentin yaşam kalitesini yükseltecek projelere paydaş olma refleksi, bunlara benzer yereldeki konuların gündemi yoğun bir şekilde doldurduğunu düşünüyorum. Bu süreçte yaşananlar, yürütülen tartışmalarda dile getirilenler önemli kaynak üretmekte, örnek olabilmektedir. Derginin bu çalışmaların yakın tanığı olarak paralel bir gündem oluşturmasını doğal olarak bekleyebiliriz.

Bölgesel bir yayın iddiasının taşıdığı sorumluluğun hafife alınmaması gerekir. Özellikle İzmir gibi farklı bir metropolün ve etki alanının böylesi bir bölge dergisini besleyecek konu sıkıntısı çekeceğini hiç sanmıyorum. Önemli olan yerelde yaşanan sorunların sistemleştirilerek aktarılması, çözüm önerilerinin aranması, mümkünse bulunması, paylaşılmasıdır. Söz konusu edilen yerelle yetinmek değil, yerelde gözlemlenen sorunların, kentlerimizi şekillendiren mimarlık bürolarının çalışma koşullarının, yaşananların, yapılabilenlerin, mimarlığın ve mimarların değişen kimyasının, yapı üretimi pratiğindeki değişimlerin yöredeki izlerinin yansıtılabilmesi, mimarlık ortamının gündemine aktarılabilmesidir.

Ege Mimarlık bugüne kadarki birikimiyle mimarlık ortamına önemli katkı sağlamıştır. Yürütülen tartışmaların önümüzdeki dönem çalışmalarına ışık tutmasını diliyorum. ■

Bülend Tuna, Mimar

